

MAJOR ÁRVÁCSKA
„NINCS SZÜKSÉGEM PSZICHOLOGUSRA – BRUCKNERT
HALLGATOK”

Nathalie Stutzmann újabb atlantai lemeze

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (18 felvétel)

Anton Bruckner: IV. szimfónia, Esz-dúr (Romantikus)

(Az 1878-as változat, az 1880-ban átdolgozott befejezéssel)

Atlantai Szimfonikus Zenekar vezényel: Nathalie Stutzmann

(Új felvétel)

www.nathaliestutzmann.com

Anton Bruckner (1824–1896) megosztó zeneszerző: van, aki le sem ül meghallgatni az „unalmasan hosszú” szimfóniáit. Mások viszont egyenesen rajonganak érte, és – nem is csak képletesen – magukra öltik pólóját, ezzel a felirattal: „Nincs szükségem pszichológusra – Brucknert hallgatok”

Nathalie Stutzmann, a kontraalt énekesből lett karmester, bevallottan nemcsak „wagneriánus”, hanem „bruckneriánus” is. A francia-német-svájci gyökerű művész számára találkozása az osztrák zeneszerzővel olyan volt, mint egy álom: „Mintha hazajöttem volna. Ma is olyan érzés elmerülni benne, mintha felvenném a kedvenc cipőmet.” A német romantikus műveket alaprepertoárjának tartó konduktor gyakran vezényli Bruckner szimfóniáit. „Ami annyira vonz, az a stílusok kombinációja. Adott egyszer a rendkívül romantikus, érzéki zene. Azután ott van benne Bach, s a még korább idők elemei, a középkori akkordok. Majd hirtelen megjelennek kortárs zenei harmóniak is. Az embernek az az érzése, mintha lefedné a zenetörténet ötszáz évét.”

Amikor Nathalie Stutzmann az atlantai szimfonikusok igazgatójaként Bruckner születésének 200. évfordulójára – „Az építészet lelke” címmel – megálmodta hangversenysorozatát, menedzsmentje örültségnek tartotta a tervet. Ám az

amerikai hallgatóság érdeklődése, saját zenekarának felfokozott kíváncsisága és a sorozat sikere igazolta elképzelését. A 2024. november 13-16-i élő hangversenyből mára megszületett Stutzmann és az ASO második lemeze. „*A negyedik szimfónia előadásának hetében megtörtént az a ritka varázslat, amikor minden jól megy, minden játékos csúcsformában van. Meghallgattam a koncert felvételét, és arra gondoltam, hogy javasolnám kiadásra a Warnernek. Ők pedig egyetértettek velem.*”

A különcknek tartott, az ütemezést matematikailag felvázoló, önmagával örökké elégedetlen Bruckner művei változataival máig zavarba ejti a világot. A IV. (Esz-dúr) „Romantikus” szimfónia tíz variációjából a zenészek *hetet* ítélnék említésre méltónak, s abból *hármat* adnak gyakran elő. Stutzmann a néhai Benjamin-Gunnar Cohrs 2021-es kritikai kiadását használja az 1878–81-es változatból. A francia karmester ezúttal is merész vállalkozásba fogott, hiszen lemezével olyan elődök sorába lépett, mint az etalonnak tartott Karl Böhm, a lélegzetelállítónak számító Karajan, a misztikusnak tűnő Celibidache, a finomnak, ám mégis telt hangzásúnak értékelt Klemperer – és Abbado, Barenboim, Furtwängler, Jochum, Rattle, Thielemann, Walter...

Bruckner kilenc szimfóniája közül a negyedik a „*legek*” műve. A hetedik mellett ez a *legismertebb*, a *legtöbbit* játszott, a *legelőször* nevesített, s az *egyedülként programot kapó* műve. Sokan könnyű darabnak tartják, ám Stutzmann tiltakozik: „*Nem szeretem ezt a szót, mert ezzel becsapjuk az embereket! Az igazság az, hogy ő az egyik legnehezebb zeneszerző. Annyi év zenélésre van szükség ahhoz, hogy tudjuk, miként kell ütemezni. Minden hangnak megfelelő súlya, lüktetése van. Fizikailag és érzelmileg is erősnek kell lenni ahhoz, hogy valaki vezényelje ezt a zenét.*”

A kritikusok már Stutzmann első atlantai lemezét – Dvořák Amerikai szvit és IX. szimfónia, „Az Újvilágból” – elemezve kiemelik az igazgató-karmester *lenyűgöző partnerségét* zenészeivel, teljes érzelmi elkötelezettségét, dallamosságát és frissességét. A megállapítások érvényesek a Bruckner-felvételre is. Kiegészülve az itt érzékelhető tágas atmoszférával, a hangkatedrális emberi drámává alakításával, s a csend pillanataival, ahol *az idő néha megáll*. Hangsúlyozzák az előadás kerek artikulációját, s a kiegyensúlyozott, könnyedén ruganyos eleganciáját. Elismerik az igazgató-karmester munkájának eredményét: zenekarában az amerikai pontosságot párosítani tudta az európai mélységgel. Az Atlantai Szimfonikus Zenekar játéka ma kifinomultan és csiszoltan hangzik.

Symphony No. 9 in E Minor, Op. 95, B. 178 "From the New World": I. Adagio - Allegro molto (12:03)

Stutzmann erényének tartják, hogy wagneri meglátásait hozza el - bruckneri intuitív tehetségével. Ráadásul úgy, hogy közben nem korlátozza a szerző túlkapásait: nála *Bruckner szabad kezét* kapott. Ennek alapja pedig a művész könnyörtelenül alapos felkészülése: minden egyes ütemet maga vizsgál meg a kottában. Stutzmann emberi léptéke a Fináléban szólal meg a maga teljességében: a keze alatt a negyedik tétel egy nagyszerű, titokzatos, gondosan csiszolt darab. A szakértők szemében ez a felvétel *hitelesen romantikus* olvasmány: *Bruckner ennél romantikusabb már nem is lehetne*. Többen is Stutzmann előadását tartják meggyőzőbbnek mentora, az angol *Simon Rattle* felvételéhez képest. Bár nem érzik merész újraértelmezésnek, úgy látják, hogy a felvétel - részletgazdagságával, kiegyensúlyozott zenekari hangzásával - lenyűgöző mesteri interpretáció.

A bírálók ugyanakkor *monotonnak* ítélik a kialakított mintát, zavarónak a frázisok kezelését és nehezen követhetőnek a hirtelen tempóingadozásokat. Úgy vélik, hogy a második tétel időnként vontatottnak, a scherzo pedig túlságosan óvatosnak tűnhet. Meglepőnek tartják, hogy a választott változatban szereplő helyett a felvétel a szerzőnek egy korábbi vágását hozza vissza.

Ám David Hurwitz, a máskor oly szigorú és kajánul csipkelődő amerikai kritikus videójában egyenesen „bámulatosnak” nevezi a lemezt, „elképesztően jónak” a zenekart, „pompásnak” a vonósok és a fúvósok játékát. Dicséri a karmester arányérzékét, érzékenységet, spirituális fenségét. Szerinte Stutzmann előadása olyan nagyszerűen felépített, sodró lendületű és karakteres Bruckner-interpretáció, amely *méltó helyet követel* magának a kortárs felvételek között.

Nathalie Stutzmann a két szimfonikus lemezével, a bayreuth-i operabemutatóival (Tannhäuser, Rienzi), s immár két zenekarának – az atlantai mellett őstől a monte-carlói – irányításával eddigi *karmesterei pályafutásának csúcsára* ért. Kívívta magának a jogot, hogy művészi munkáját ne elődeihez vagy pályatársaihoz, hanem *csakis saját* zenei elveihez, kidolgozott rendszeréhez, kiérlelt víziójához mérjük. E sorok írója bevallottan „stutzmanniánus”: a három éve követett művészi pálya karakter-jegyeit keresi Stutzmann Bruckner-lemezében is.

Az első tételben a misztikumot: a természet ébredését. A kürtszóval talán egy ajtó nyílik, s mi kíváncsian várjuk: hova vezet. A zene sejtelmessége hagyja, hogy ott motoszkáljon bennünk a szerző kétsége is. De hogy el ne tévedjünk, vissza-visszatér a segítő motívum, hív, visz magával, hogy aztán fölemeljen a biztonságba: a bruckneri hang-univerzumba.

Az andantéba hajló második tétel (siegfriedi gyászzene vagy tannhäuseri zárándokének) a csend pillanata, ahol az egykori énekes néha - *megállítja* zenészeit. Ez az *együtt sóhajtás* a stutzmanni értelmezés igazi jellegzetessége. Hogy utána még halkabb lehessen a pianissimo és még erőteljesebb a fortissimo. Apály és dagály, az egyre ismétlődő feszültség, ami robbanás helyett végül feloldódásba vezet.

A harmadikban – az eredeti Scherzo helyébe került Vadászjelenetekben – tűnik fel a „romantikus” jelleg, a szó középkori értelmében. Távoli, majd közelítő, s újra elhaló kürtszó. Bruckneri metamorfózis: tannhäuseri énekesek felvonulása – osztrák hangszerelésben. Férfias, de nem harcias, erőt sugárzó, mégis dallamos, nem vérremenő, inkább játékos. Egy csipetnyi Wagner a bruckneri hangkatedrálisban.

A negyedik tételben, a Finálében hallható – Stutzmann szavaival – a zenetörténet egyik legkülönlegesebb kódája. A szimfónia nyitómotívumával indul, húsz percen át árad, majd a befejezés öt percig tart – egyetlen csúcsponttal. S mintha a karmester tudatosan késleltetné is a klimax elérését. Mintha már csaknem fölérvé az oromra visszafordulna értünk, s a kezét nyújtaná: menjünk együtt, éljük meg közösen a megérkezés pillanatát.

Hallgassuk hát az atlantai zenekar Bruckner-felvételét, és hallgassunk Nathalie Stutzmannra, aki a lemez borítóján is vallomást tesz. „*A hallgatók készítsék fel magukat egy gyönyörűséges meditációs utazásra, szépséges dallamokra, varázslatos színekre. Olyan ez, mint egy órányi segítő, mély lelki tréning. Az ő*

zenéje egy teljesen más világba visz el, amire ma mindannyiunknak oly nagy szükségünk van. Sajátos a mód, ahogy kezeli, relativizálja az időt. Ha hagyod magad belemélyülni és sodortatni általa, egy másik dimenzióba érkezel. Minden mozzanata egy rejtett szimfónia. Nem tudom, mit művel Bruckner ezzel a zenével, de ha meghallod, nyugodtabbnak érzed magad. Mintha visszatértél volna az élet lényegéhez.”

FÜGGELÉK

1. Videótanulmány – kezdő karmestereknek
Bruckner 9. szimfónia, 2. tétel – London, 2024
Anton Bruckner: Symphony No 9 Movement 2 // Nathalie Stutzmann & London
Symphony Orchestra
[Anton Bruckner: Symphony No 9 Movement 2 // Nathalie Stutzmann & London
Symphony Orchestra \(10:24\)](#)
2. Nathalie Stutzmann bevezetője a Bruckner 200 sorozat elé - Atlanta, 2024
[Nathalie Stutzmann on the music of Anton Bruckner // Bruckner 200 \(5:17\)](#)
3. Bruckner 4. szimfónia – Stutzmann-próba - Atlanta, 2024
[Rehearsing Bruckner's Symphony No. 4 „Romantic” \(1:22\)](#)
4. Kritika: David Hurwitz: Bámulatos Bruckner 4. Stutzmanntól és az
atlantaiaktól, 2026
<https://music.youtube.com/podcast/Hqcu9XEp5sI>
[Major Árvácska: Nathalie Stutzmann karmester pályaképe](#)
(Parlando 2026/3.)